

**Рекомендації
за результатами проведення Всеукраїнського студентського
науково-практичного онлайн-семінару «Актуальні
проблеми відновлення та розвитку цивільно-правових
відносин в сучасних умовах»**

**Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, м. Дніпро
11 квітня 2024 року**

З метою об'єднання спільних зусиль науковців та практичних працівників, спрямованих на розвиток сучасної системи цивільно-правових відносин, 11 квітня 2024 року на базі Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ проведено Всеукраїнський студентський науково-практичний онлайн-семінар «Актуальні проблеми відновлення та розвитку цивільно-правових відносин в сучасних умовах».

Захід проводився за відповідними тематичними спрямуваннями. Участь у ньому взяли 84 учасники. Серед них – представники закладів вищої освіти, юристи, адвокати, аспіранти та здобувачі вищої освіти, а також відомі вітчизняні науковці.

Під час проведення семінару учасники заходу обговорили важливість гармонізації цивільно-правової сфери для повноцінного функціонування громадянського суспільства в країні. Цивільно-правові відносини є правовим фундаментом автономного існування особи, сім'ї, колективу в соціально-економічному просторі. Ключову роль у трансформаційних процесах, що відбуваються сьогодні в Україні, відіграє право, яке функціонує як цілісна правова система. Початок формування самостійної національної правової системи настав з проголошенням незалежності України. Це стало проявом єдності суспільства, одним із важливих напрямів реалізації державного суверенітету, підвищення ефективності та якості правового регулювання суспільних відносин, започаткування засад правової державності, поваги до прав і свобод людини та громадянина. Повномасштабне вторгнення росії на територію нашої держави 24 лютого 2022 року, а також введення в Україні воєнного стану як особливого правового режиму зумовили зміни в усіх сферах суспільного життя та вимагають швидкого реагування з боку держави. Науковці і здобувачі вищої освіти поєдналися у дискусії щодо успіху у подоланні відповідних викликів та загроз, спричинених воєнною агресією. Це залежить сьогодні від дій країни та пошуку нових можливостей для розвитку її економіки, постійного вдосконалення і зміни законодавства, підтримки населення та бізнесу, вдосконалення правової системи загалом. Укладення Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, а також набуття Україною статусу кандидата на членство в Європейському Союзі покладає на нашу державу зобов'язання щодо гармонізації національного законодавства з нормами права Європейського Союзу. Євроінтеграційні прагнення України зумовлюють необхідність проведення реформаторських та інтеграційних

заходів у правовій сфері з метою забезпечення ефективних механізмів соціального розвитку та удосконалення правового регулювання суспільних відносин.

Упродовж семінару наголошували, що утвердження в Україні цінностей громадянського суспільства та правової держави зумовлює необхідність наукової оцінки процесів, які відбуваються, визначення тенденцій вдосконалення національної правової системи за умов її розвитку під впливом умов воєнного стану, пошуку нових підходів до підвищення ефективності та якості правового регулювання суспільних відносин, що лише підкреслює актуальність тематики збірника наукових праць та її практичну значущість.

Зрештою дійшли висновку, що пошуки вчених спрямовані на визначення особливостей взаємодії правової держави, громадянського суспільства та особи в період дії воєнного стану в Україні, специфіки правового регулювання цивільних, трудових, публічних відносин, відносин у сфері освіти та науки в умовах війни.

За підсумками обговорення питань, які були висвітлені доповідачами, констатуємо:

1. Цивільні відносини завжди посідали чільне місце в системі права. В умовах євроінтеграції України та формування правової держави роль і значення правового регулювання суспільних відносин набувають актуальності, адже ключовою ознакою моделі правової держави є чітке врегулювання суспільних відносин. Актуальність досліджень, присвячених цій тематиці, зумовлена не лише науковою значущістю галузі цивільного права, а й потребою в удосконаленні національного законодавства, інтеграції України до ЄС. Зазначена проблематика важлива як для теорії держави та права, методології правового регулювання сфер діяльності, які об'єднують різномірні за природою відносини, так і для діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій різних форм власності, юристів-правників, фізичних осіб, які вступають у цивільні відносини.

2. Одним із пріоритетних напрямів розвитку держави визнано цифровізацію максимального кола сфер суспільного життя. Безупинний розвиток новітніх інформаційних технологій обумовив появу нових об'єктів цивільних прав, якими є блага, що існують виключно у цифровому середовищі, мають майнову цінність та покликані задовольняти ті чи інші інтереси учасників цивільних правовідносин. Нині такими об'єктами визначені віртуальні активи та цифрові контенти. Відповідні зміни передбачені Законом України «Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо розширення кола об'єктів цивільних прав» від 10.08.2023. Одночасно з цим законом було ухвалено інший – «Про цифровий контент та цифрові послуги», який спрямований на врегулювання цивільно-правових відносин між виконавцем і споживачем щодо надання на підставі договору цифрового контенту та (або) цифрової послуги, а також законодавчого встановлення дієвого правового інструментарію захисту прав споживачів, яким надається цифровий контент та (або) цифрова послуга.

3. Загалом усі учасники семінару одностайно погодились, що цивільне законодавство України з огляду на міжнародні тенденції, постійний еволюційний та науково-технічний розвиток приватноправових відносин, безперечно, перебуває у процесі вдосконалення.

4. Учасники семінару наголосили, що Україна щороку впевнено крокує до наближення національної правової системи до права Європейського Союзу. В умовах воєнного стану Україна продовжує здійснення заходів з правового забезпечення економічного, екологічного та соціального розвитку держави, а також продовжує докладати зусиль для зближення України з Європейським Союзом у статусі кандидата на вступ до ЄС.

5. Для тимчасових і сезонних працівників встановлено скорочений строк попередження роботодавця про звільнення за власним бажанням працівника порівняно зі ст. 38 КЗпП України: за 3 дні.

Для тимчасових працівників встановлено особливості трансформації трудового договору у безстроковий, коли працівник продовжує працювати після настання дня закінчення дії трудового договору або трудовий договір з ним переукладається.

Отже, очевидно, що правова регламентація праці цих працівників містить певні особливості, які зумовлені специфікою виконання працівниками своїх трудових обов'язків у межах визначеної тривалості трудових відносин. Однак ці особливості повинні містити кодифікований акт, що регулює трудові відносини, а не окремі акти, тим більше, переважно змістовно застарілі.

Тому вбачається необхідним у майбутньому Трудовому кодексі України вирішити це питання так, щоб правова регламентація праці була цілісною органічною системою.

6. Система соціального захисту може передбачати компенсаційні виплати в разі травм або інвалідності, а також підтримку у підготовці до професійного розвитку або зміни робочого місця в разі потреби. Важливо, щоб ці заходи були доступні для всіх неповнолітніх працівників, незалежно від їхнього соціального статусу чи фінансового становища.

Тож у сучасному світі система охорони праці неповнолітніх є невід'ємною складовою структури правового захисту працівників. Завдяки відповідному законодавству неповнолітні мають можливість працювати в умовах, які забезпечують їхню безпеку та захист їхніх прав. Проте важливо постійно вдосконалювати законодавство та забезпечувати його ефективне виконання для запобігання можливим випадкам порушень та захисту інтересів неповнолітніх на робочому місці. Тільки так можна забезпечити повноцінний розвиток та безпеку цієї важливої категорії працівників.

7. Метод заохочення в інституті службової дисципліни працівників поліції є не лише мотивацією, а й дієвим інструментом позитивного впливу на працівника для підтримання продуктивності праці, підвищення якості виконання ним службових обов'язків. Зважаючи на співвідношення заробітної плати з обсягом покладених на поліцейського обов'язків, нестабільного соціально-економічного становища, вважаємо за доцільне визнання пріоритету

застосування саме матеріальних видів заохочень, що значно підвищуватиме результативність правоохоронної діяльності та зменшить корупційні прояви.

8. Суб'єктами екологічних правопорушень можуть бути фізичні особи, включно з посадовими особами, які вчиняють дії в організаційно-господарській сфері, а також юридичні особи. Відповідно до виду правопорушення та його наслідків передбачено різні види юридичної відповідальності. Наприклад, за кримінальні правопорушення відповідають фізичні особи, за адміністративні та цивільно-правові правопорушення можуть нести відповідальність як фізичні, так і юридичні особи.

Суб'єктивна сторона екологічних правопорушень виражається у формі вини, яка може бути умисною або необережною. Вина у формі умислу виявляється, коли особа свідомо ризикує або хоче спричинити настання негативних наслідків своїми діями. Вина у формі необережності виявляється, коли особа необачно допускає можливість настання шкідливих наслідків, які вона повинна була передбачити та уникнути.

Відповідальність за екологічні правопорушення важлива для забезпечення сталого розвитку та охорони довкілля. Норми екологічного права містять вимоги щодо використання природних ресурсів та охорони навколишнього середовища, а санкції за їх порушення містяться у різних галузях законодавства, залежно від характеру порушення та наслідків, які воно має.

9. Ефективне кризове управління вимагає розробки та впровадження систем запобігання та реагування на екологічні аварії та надзвичайні ситуації. Це містить у собі планування дій у разі екологічних криз, розвиток штабів з надзвичайних ситуацій та підготовку кадрів до ефективної реакції на можливі загрози для навколишнього середовища та населення.

Не можна також забувати про важливість освіти та інформаційної кампанії щодо екологічних проблем. Свідомість громадян щодо впливу їхніх дій на довкілля та здоров'я може сприяти зміні поведінки та підвищенню вимог до влади та бізнесу у сфері охорони природи.

Підсумовуючи, треба сказати, що екологічна безпека та кризове управління в Україні вимагають комплексного підходу, що об'єднує правові, інституційні, технологічні та освітні ініціативи. Тільки спільними зусиллями уряду, громадськості та бізнесу ми зможемо забезпечити стале та безпечне майбутнє для всіх громадян України.

10. До правових форм охорони рекреаційних зон відносять:

- встановлення компетентними органами правил та норм, які регулюють відтворення та охорону природних об'єктів рекреаційних територій;
- введення обліку, контролю і нагляду за якістю природних об'єктів рекреаційних зон та дотримання вимог щодо їх правового режиму;
- закріплення прав та обов'язків з раціонального використання природних об'єктів рекреаційних зон;
- економічне стимулювання раціонального використання та охорони рекреаційних зон;

- проведення різних заходів з охорони рекреаційних територій подібно до природоохоронних акцій та багато іншого.

Отже, рекреаційні зони – це спеціальні відведені земні ділянки, природні об'єкти, водні простори та інше, які використовуються для відпочинку, оздоровлення, туризму та екскурсій. Рекреаційні території – це цінний ресурс для нашої спадщини, який потребує дбайливого ставлення та раціонального використання з дотриманням усіх вимог. Особливості використання рекреаційних зон говорять про розвиток та обізнаність нашого суспільства, яке раціонально та без шкоди довкіллю користується даними ресурсами. Крім використання цих зон, потрібно ще першочергово пам'ятати про захист таких місць, адже охорона рекреаційних територій – комплексне завдання, яка потребує спільних зусиль держави та суспільства, бо це запорука збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь. А це досить важливо.

11. Система правових заходів щодо охорони атмосферного повітря включає різноманітні законодавчі, адміністративні та регуляторні інструменти, спрямовані на забезпечення чистого та безпечного повітря для людей, тварин і рослин.

Уряди встановлюють нормативи щодо допустимих рівнів забруднювачів у повітрі, таких як оксиди азоту, діоксид сірки, токсичні метали та інші речовини. Промислові підприємства, енергетичні установки, транспортні підприємства та інші джерела викидів зазвичай повинні отримувати ліцензії на викиди та дотримуватися встановлених нормативів. Уряди встановлюють системи моніторингу якості повітря для визначення рівнів забруднення та виконання встановлених стандартів. Підприємства можуть подавати звіти про свої викиди. Законодавчі акти можуть передбачати стимули для компаній, які використовують чисті технології та зменшують викиди шкідливих речовин. У разі порушення нормативів якості повітря можуть бути застосовані адміністративні штрафи, судові санкції або інші заходи відповідно до законодавства. Уряди співпрацюють на міжнародному рівні для вирішення проблеми забруднення атмосфери, укладаючи міжнародні договори та угоди для зменшення викидів парникових газів та інших шкідливих речовин.

Отже, правова охорона атмосферного повітря є необхідною для збереження здоров'я людей, екологічної рівноваги та майбутнього планети. Ця система дозволяє урядам регулювати викиди шкідливих речовин та забезпечувати виконання нормативів якості повітря, що сприяє поліпшенню якості життя та збереженню природних ресурсів. Тож правова охорона атмосферного повітря відіграє ключову роль у створенні сталого та екологічно безпечного середовища для сучасного суспільства та майбутніх поколінь.

12. Незважаючи на сучасні тенденції й виклики, сім'я завжди була і буде тим природним джерелом й осередком, який надає фізичного, душевного, соціального, морального і духовного розквіту дитини, її матеріального добробуту й відповідає за формування необхідних умов для повноцінного розвитку. Тільки сім'я з перших хвилин життя дитини огортає її теплотою емоцій щирих сердець батьків, матеріальною підтримкою,

психологічним захистом. Сім'я слугує підґрунтям, де в гармонійному поєднанні з моральними цінностями, взаємоповагою та турботою закладаються національні та сімейні традиції.

Треба наголосити, що на сьогодні міжнародно-правові акти, які ратифікувала Україна, дають змогу вирішувати проблемні питання щодо реалізації батьківських прав і здійснення обов'язків як майнового, так і особистого характеру, незалежно від місця проживання батька, матері й дитини та громадянства.

Тому необхідно зазначити, що впродовж останнього часу Україна суттєво трансформує основні критерії до усвідомлення й здійснення прав дітей, зазначених міжнародним та національним законодавством. У зв'язку з цією функцією відбувається активізація уваги та турботи з боку держави щодо інтересів дітей, поліпшення процесу нагляду щодо дотримання національного законодавства у галузі охорони дитинства, з подальшим розвитком інституцій соціально-правового захисту дітей на рівні еталонів і моделі сучасного розвитку безпеки суспільства.

13. Тож за результатами дослідження, яке виконане за участі фахівців зі сфери створення та використання технологій зі штучним інтелектом, розвитку новітніх цифрових технологій, можна зробити такі висновки:

1. Надано увагу тому, що через швидкий розвиток цифрових технологій адаптація правової системи України до законодавства європейських країн є актуальним та важливим питанням. Це вимагає комплексного підходу, який включає розробку нових законодавчих актів, встановлення принципів відповідальності, забезпечення міжнародної співпраці та підготовку фахівців для забезпечення ефективного регулювання цієї сфери.

Для України правове регулювання у сфері використання технологій зі штучним інтелектом та відшкодування шкоди, спричиненої цим використанням, потребує вдосконалення. Тому нагальним питанням є створення законодавчої бази у цій важливій сфері та врегулювання проблемних питань стосовно відповідальності за використання штучного інтелекту. Для розвитку національної правової системи та вирішення цього питання доцільно застосувати саме позитивний досвід європейських країн у цій сфері.

2. Технології з використанням штучного інтелекту стрімко розвиваються, і їх потенціал застосування розширюється. Проте спостерігаючи за швидкими тенденціями трансформації сучасних технологічних процесів, потрібно усвідомлювати й аналізувати не тільки позитивні результати використання технологій зі штучним інтелектом, а й виявляти негативні наслідки та наміри такого використання.

3. Надано увагу тому, що наразі однією з масштабних та головних проблем з використання технологій зі штучним інтелектом є відсутність тієї особи, яка буде нести відповідальність у разі несправності такої робототехніки чи її неправильного використання в умовах війни, що може завдати шкоди цивільному населенню та призвести до непередбачуваних наслідків. Така відповідальність повинна бути також і на міжнародному рівні, бо з боку окупаційних військ автономна зброя вже давно використовується проти

мирного населення України. Також наголошено на тому, що під час розробки технологій зі штучним інтелектом у воєнних умовах важливо враховувати такі етичні принципи, як: безпечне використання, повага до людської гідності, захист персональних даних.

14. Суттєвою перевагою гіг-контракту є те, що сторони самостійно визначають розмір винагороди і порядок її виплати. Крім того, гіг-контракт дозволяє здійснювати виплати в іноземній валюті. Розмір винагороди за гіг-контрактом може встановлюватися за певний період, наприклад, виплачуватись помісячно або нараховуватись за фактом виконання проєкту. Також передбачена можливість погодинної оплати.

На відміну від трудового, гіг-контракт не передбачає такого поняття, як мінімальна заробітна плата та не зобов'язує роботодавця виплачувати аванс.

Роботодавець (резидент Дія Сіті) не може здійснювати відрахування чи зменшувати розмір винагороди, визначеної гіг-контрактом, крім випадків, коли йому необхідно компенсувати шкоду, заподіяну працівником.

На відміну від цивільно-правового договору, гіг-контракт передбачає права працівників на соціальні гарантії, такі як відпустка, лікарняний, декрет тощо. Відпустка іменується як «щорічна оплачувана перерва», триває 17 робочих днів і може бути надана лише тоді, коли працівник відпрацював 6 місяців за гіг-контрактом. Гіг-спеціалісти підлягають страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та мають право на лікарняний на умовах, передбачених Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

Отже, гіг-контракт, як інструмент врегулювання правовідносин між замовником та виконавцем, є перспективним механізмом впровадження цифрової економіки в Україні. Проте уніфікація норм вітчизняного та європейського законодавства потребує розширення сфери запровадження гіг-контрактів і застосування їх не тільки у сфері ІТ-послуг, а й у сфері фінансів, транспортних послуг, освіти тощо.

Усвідомлюючи необхідність реформування та оновлення національного права у приватноправовій сфері, необхідно внести такі зміни та доповнення до законодавства:

1. До Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»:

Під час воєнного стану державна інноваційна політика відіграє вирішальну роль у підтримці господарської діяльності. Узагальнення результатів дослідження свідчить про необхідність адаптації державної інноваційної політики до воєнного стану, що має забезпечити стабільність економіки та покращення інноваційного сектору. Ефективність державної інноваційної політики під час воєнного стану залежить від плідного розподілу ресурсів, сприяння розвитку інноваційних підприємств та залучення іноземних інвестицій. Також важливим є створення сприятливих умов для інноваційної діяльності та гарантування безпеки інтелектуальної власності. Для удосконалення державної інноваційної політики рекомендується:

- розвивати інноваційний сектор шляхом стимулювання інноваційної діяльності та залучення інноваційних підприємств у господарську діяльність;
- запроваджувати системи оцінювання та моніторингу інноваційної діяльності, що дозволить ідентифікувати проблемні сектори та забезпечити ефективне використання ресурсів;
- сприяти розвитку наукоємних парків та інноваційних кластерів, що дозволить створити сприятливе середовище для інноваційної діяльності та залучення інвестицій;
- запроваджувати системи підтримки інноваційних підприємств, такі як гранти, державні гарантії та податкові пільги, які можуть стимулювати інноваційну діяльність та розвиток індустрій;
- сприяти міжнародній співпраці та обміну досвідом, що може допомогти покращити ефективність інноваційної політики та залучити іноземні інвестиції;
- забезпечувати безпеку інтелектуальної власності шляхом посилення законодавства та створення інституційних механізмів для захисту прав інноваторів;
- сприяти розвитку цифрових технологій та інфраструктури, що може бути основою для інноваційної діяльності та розвитку індустрій.

Загалом ефективна державна інноваційна політика під час воєнного стану може забезпечити стабільність економіки та поліпшення інноваційного сектора, що є важливим для збереження інноваційного потенціалу України та забезпечення конкурентоспроможності на світовому ринку.

2. До Податкового кодексу України:

Схема організації діяльності фонду: для формування фонду цільового капіталу благодійники надають кошти, далі фонд передає капітал у довірче управління відповідній структурі (органу, який створюється самим фондом, управлінській компанії тощо) при координації та контролю з боку відповідних органів як фонду, так і організацій, для підтримки яких він був створений. Прибуток від управління цільовим капіталом передається повністю тим організаціям, для підтримки яких він був створений, а сам цільовий капітал залишається недоторканим.

В Україні досі не відбулося значного розвитку ендавмент-фондів, і значною мірою це пов'язано з відсутністю чіткого правового регулювання. Загалом в Україні назріла потреба ухвалення окремого нормативного акта, що визначить правовий статус ендавмента, конкретизує учасників правовідносин у сфері створення і функціонування ендавмента, закріпить їх права і обов'язки, визначить порядок та умови створення ендавменту, порядок розподілу прибутку тощо.

3. До Цивільного кодексу України:

Під поняттям форми заповіту треба розуміти як фактичний результат останньої волі довірителя. Законодавством України передбачена лише одна форма заповіту – письмова та нотаріально посвідчена (ст. 1247 Цивільного кодексу України). Усна форма заповіту є відносно складним поняттям, але має свої переваги, які не можна заперечувати. Це може бути підтвердженням справжньої волі поручителя, виконанням волевиявлення особи, життю якої

безпосередньо загрожує, наприклад, смертельна хвороба або надзвичайна ситуація.

Проте усна форма заповіту сьогодні в Цивільному кодексі України не відображена. Тому вважаємо за необхідне передбачити в цивільному законодавстві можливість складання усного заповіту. Ця форма може бути використана як доповнення до письмової для перевірки справжньої волі та свободи слова заповідача та окремо за виняткових обставин (воєнний чи надзвичайний стан, стихійне лихо тощо) у присутності свідків з подальшим письмовим у письмовій формі з нотаріальним посвідченням за першої такої можливості.

4. До Житлового кодексу України:

Для поліпшення доступності житла для населення в Україні можуть бути вжиті різноманітні заходи, такі як:

1. Розвиток соціального житлового будівництва. Уряд може розробити програми соціального житлового будівництва для малозабезпечених груп населення, які мають низький рівень доходу. Ці програми можуть включати підтримку у вигляді субсидій, надання земельних ділянок для будівництва житла тощо.

2. Стимулювання розвитку орендного житла, а саме: заохочення приватних інвесторів до будівництва орендного житла може зменшити дефіцит житла у містах та забезпечити людей доступним житлом за помірну орендну плату.

3. Реформування місцевого самоврядування для поліпшення управління місцевими ресурсами та земельними відносинами, що може сприяти раціональному використанню земельних ділянок для будівництва житла та розвитку інфраструктури.

4. Фінансова підтримка для забезпечення доступу до кредитів за пільговими умовами, грантів та субсидій може допомогти людям придбати чи побудувати власне житло.

5. Створення сприятливого інвестиційного клімату. Уряд може вживати заходи для залучення інвестицій у будівництво житла шляхом створення прозорих та стабільних правових умов, а також заохоченням іноземних та внутрішніх інвесторів.

6. Підвищення ефективності житлових програм, які необхідно постійно аналізувати та вдосконалювати з метою забезпечення їх ефективності та спрямованості на вирішення конкретних проблем.

За підсумками обговорення питань, які були висвітлені доповідачами, пропонуємо:

1. Удосконалення механізмів ротації військовослужбовців в умовах дії воєнного стану, їх звільнення з військової служби та медико-соціальної реабілітації.

2. Запровадження інституту умовно-дострокового звільнення осіб від відбування покарання для безпосередньої їх участі в обороні країни, захисті її незалежності та територіальної цілісності.

3. Уточнити, що штрафні санкції за порушення щодо справляння єдиного соціального внеску (ЄСВ) не застосовуються лише за порушення, вчинені під час воєнного стану.

4. Відновити камеральні перевірки та позапланові перевірки (за зверненнями платника, у разі припинення юридичної особи) правильності нарахування, обчислення та сплати єдиного соціального внеску.

5. Продовжити строки служби зареєстрованих реєстраторів розрахункових операцій (РРО), у яких такий строк закінчився в період дії правового режиму воєнного стану до припинення такого стану.

6. Продовжувати науковий супровід здійснюваних в Україні заходів з реалізації державної політики у приватноправовій сфері.

7. Продовжити наукові дослідження з проблематики та перспектив розвитку приватного права в сучасних умовах.

8. Розвивати спільну наукову і освітню діяльність між профільними закладами вищої освіти України і закордонних країн.

9. Посилити зв'язок освіти з науковими дослідженнями, залучати студентів до розв'язання наукових проблем, пов'язаних з цивільним, трудовим, сімейним, фінансовим, податковим, міжнародним приватним та правом соціального забезпечення.

10. Посилити зв'язок освіти з науковими дослідженнями, пропагувати та реалізовувати навчання через дослідження, залучати здобувачів освіти усіх рівнів до вирішення наукових проблем.

11. Орієнтувати наукові дослідження на їх подальше впровадження в проєктну практику, розвивати та розширювати професійні уявлення здобувачів освіти різних рівнів.

Оргкомітет онлайн-семінару